

## Kirjandus VII klass, 70 tundi

Õpitulemused	Õppesisu ja praktilised tööd
<p><b>Õpilane</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1) on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);</li><li>2) loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;</li><li>3) tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit.</li></ol>	<p><b>Teema: Lugemine</b></p> <p>Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine.</p> <p>Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine.</p> <p>Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.</p> <p>Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine.</p> <p>Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele.</p> <p>Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.</p> <p>Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p> <p>Vähemalt nelja eakohase ja erižanrilise väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteose lugemine.</p> <p>Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine.</p> <p>Õppekäik Tallinna Keskraamatukokku.</p>
<p><b>Õpilane</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1) jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.</li></ol>	<p><b>Teema: Jutustamine</b></p> <p>Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel.</p> <p>Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.</p> <p>Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.</p> <p>Loetud teosest jutustamine.</p> <p>Lugemispäeviku täitmine.</p>
<p><b>Õpilane</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1) vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;</li><li>2) kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja</li></ol>	<p><b>Teema: Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine</b></p> <p><u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u></p> <p>Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga</p>

tsitaate;

- 3) kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused;
- 4) kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi;
- 5) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle;
- 6) leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;
- 7) otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;
- 8) tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, ja võrdlusi;
- 9) selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust;
- 10) mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;
- 11) eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnuseid;
- 12) seletab oma sõnadega eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemust.

või teksti toel oma sõnadega.

Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetega ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

#### Teose/loo kui terviku mõistmine

Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelasvahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine. Tegelasetegevusmotiivide selgitamine. Tegelasrühmade konflikt ja konflikti gradatsioon.

Erinevate teoste peategelaste võrdlemine.

Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüptegelasi.

Fantaasiakirjanduse ja naljandite tüüptegelasi.

Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine.

Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine.

Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatute seostamine.

Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.

#### Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine.

Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine.

Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine.

Allegooria mõistmine. Piltluule kui piltkujundi

	<p>tõlgendamine.  Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.  <u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u>  Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum). Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid.  Koha- ja ajaloolise muistendi tunnused. Usundilise muistendi tunnused. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Kõnekäänu ja vanasõna olemus. Mõistatuse olemus.  Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Eepose ja jutustuse tunnused. Seiklusromaani tunnused. Robinsonaadi ja utoopia tunnused.  Luule vorm: värss, stroof. Piltluule. Valmi ja ballaadi tunnused. Motiivi olemus. Komöödia tunnused. Draamatika mõisted: monoloog, dialoog, remark, repliik.  Küsimuste koostamine, küsimustele vastamine, teksti kavastamine.  Teose üle arutlemine, teose sõnumi mõistmine; tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. Tegelaste analüüs, võrdlemine, miljöo kirjeldamine. Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine: kõnekäändude ja vanasõnade, epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine.</p>
<p><b>Õpilane</b>  1) esitab peast luuletuse, lühikese proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.</p>	<p><b>Teema: Esitamine</b>  Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?)  Esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon.  Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades</p>

	<p>illustreerivaid katkendeid. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialogi või monoloogina).</p>
<p><b>Õpilane</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;</li> <li>2) kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.</li> </ol>	<p><b>Teema: Omalooming</b></p> <p>Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: koha- või ajaloolise muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatusi, kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovitusi või muud sellist.</p> <p>Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.</p> <p>Omaloominguliste lugude kirjutamine.</p> <p>Kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi kirjutamine.</p>

Koostaja: Kristina Luhaäär